

2. INWENTARYZACJA OBIEKTÓW HISTORYCZNYCH I KULTUROWYCH - GMINA CHRZĄSTOWICE

W skład gminy wchodzi 9 sołectw:
Chrzastowice, Daniec, Dąbrowice, Dębie, Dębska
Kuźnia, Falmirowice, Lędziny, Niwki, Suchy Bór

2.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY CHRZĄSTOWICE

Gmina Chrzastowice (niem. *Gemeinde Chronstau*; dawn. *gmina Chrzasty*) to gmina wiejska w województwie opolskim, w powiecie opolskim.

Położenie geograficzne i krótka charakterystyka

Gmina Chrzastowice położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Opola, w środkowo - wschodniej części województwa opolskiego pomiędzy dwoma ważnymi szlakami komunikacji drogowej: w kierunku Częstochowy (Warszawy) - droga nr 46 oraz w kierunku Katowic - autostrada A-4. Od północy graniczy z gminą Turawa, od strony północno - wschodniej z gminą Ozimek, od południowego wschodu z gminą Izbicko, od południa z gminą Tarnów Opolski, a od strony zachodniej z miastem wojewódzkim Opole. Gmina obejmuje część Równiny Opolskiej, która wchodzi w skład Niziny Śląskiej. Powierzchnia gminy wynosi 82,31 km², z czego blisko 40 % stanowią lasy. Łącznie gminę Chrzastowice zamieszkuje około 6.500 mieszkańców.

Dziedzictwo kulturowe – Stan obecny

Najcenniejszymi zabytkami gminy są obiekty sakralne: kościoły, krzyże, kapliczki oraz założenie folwarczne w Zbicku.

2.2. Zabytki wpisane do Rejestru Zabytków

Lędziny - Zbicko

Zespół folwarczny, 2 ćw. XIX :

Budynek dawnego nadleśnictwa ul. Leśna 2, nr rej. A-2012/74 z 23.11.1974 r. Budynek był kiedyś siedzibą Królewskiego Nadleśnictwa, a przedtem książęcym zamkiem łowieckim. Za panowania króla pruskiego Fryderyka II Wielkiego, utworzono tutaj folwark. Budynek został później przekazany w dziedziczną dzierżawę, a następnie w połowie XIX w. przeszedł na własność podporucznika Władysława Reymann'a z miejscowości Borek w powiecie prudnickim. Obecnie mieści się tam ośrodek MONAR.

Park z aleją dojazdową ul. Leśna 2 nr rej. 296/94 z 09.12.1994 r.

2.3. Wykaz obiektów objętych ewidencją zabytków Gminy Chrzastowice

Chrzastowice

1. Kościół parafialny Rzym. – kat. p.w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny przy ul. Szkolnej 3 został wybudowany w latach 1896-1897 w stylu neogotyckim. W roku 1896 Radca Duchowny Wrzodek zezwolił na zbudowanie w Chrzastowicach kościoła filialnego, w którym księża z kościoła parafialnego w Opolu odprawiali nabożeństwa w każde święto i niedziele, by tym samym zaoszczędzić parafianom z Chrzastowic, Suchego Boru i Lędzin drogę do kościoła parafialnego. Zbudowanie kościoła na tamtejszym terenie było potrzebne, gdyż kaplica w Lędzinach ledwie pomieściłaby jedną czwartą część tej liczby wiernych. Jako miejsce usytuowania tego kościoła filialnego wchodziły w rachubę z tych trzech miejscowości tylko Chrzastowice, gdyż miejscowość ta posiadała największą liczbę mieszkańców, była oddalona 12 km od kościoła parafialnego i jako jedyna z tych miejscowości posiadała stację kolejową. W roku 1911 Chrzastowice stały się jednostką duszpasterską. Do jego rejonu duszpasterskiego zostały również przyłączone Suchy Bór i Lędziny.

2. Dom Zgromadzenia siostr Służebniczek NMP Niepokalanie Poczętej ul. Ozimska 1a (dawny budynek szkolny) położony między rzeką a nieistniejącym już budynkiem celnym. W roku 1932 do nowo założonego klasztoru w budynku dawnej szkoły wprowadziły się trzy siostry zakonne - Służebniczki NMP z Poręby k/ Góry Św. Anny. Zajmowały się pomocą w kościele, opieką nad chorymi oraz prowadzeniem "Spielschuli", czyli przedszkola. Od końca lat 80-tych w odremontowanym budynku działa znów wiejska ochronka, prowadzona przez siostry.
3. Plebania przy kościele ul. Szkolna 3
4. Kaplica cmentarna na cmentarzu
5. Dom ul. Dworcowa 13
6. Dom ul. Dworcowa 15
7. Dom ul. Dworcowa 23
8. Dom ul. Dworcowa 32
9. Dom ul. Krótka 1
10. Dom ul. Ozimska 1
11. Dom ul. Ozimska 11
12. Dom ul. Ozimska 13
13. Dom ul. Szkolna 4
14. Dom ul. Zwycięstwa 2
15. Dom ul. Zwycięstwa 3
16. Dom ul. Dworcowa 22
17. Dom ul. Ozimska 49
18. Kapliczka napoleońska przy ulicy Ozimskiej, jej historia sięga początków XIX w. Powstanie kapliczki wiąże się z obecnością wojsk napoleońskich. Żołnierze napoleońscy po nieudanej próbie podboju Moskwy ratując się ucieczką wracali przez tutejsze okolice (pe).
19. Krzyż szwedzki znajdujący się między Chrzastowicami a Dębem. Ten drewniany postument w kształcie krzyża znajduje się w miejscu pochówku żołnierzy szwedzkich, którzy w czasie wojny trzydziestoletniej polegli w tych okolicach podczas próby zdobycia Opola w 1632r. (pe).
20. Kapliczka Najświętszej Maryi Panny - kapliczka z figurą Najświętszej Maryi Panny. Została ona ufundowana na początku XX w. przez jednego z mieszkańców Chrzastowic Andreasa Klimka, który wznosił ją na ziemi zakupionej z zamiarem wybudowania gospody (pe).

21. Kapliczka św. Józefa. Fundatorami kapliczki wzniesionej przy ulicy Ozimskiej byli Maria i Antoni Klimek. Została ona wzniesiona przed ich domem w podziękowaniu za przetrwanie epidemii tyfusu (pe).

Daniec

22. Kościół rzym. – kat. p.w. św. Józefa z 1982 r. Został on wybudowany na miejscu drugiej danieckiej szkoły, która powstała w 1870 r.

23. Młyn Mendego. Położony przy trasie na Ozimek, zwany też Młynem Niemieckim (Deutschmühle), napędzany przez rzekę Jemielnicę. Młyn ten należał do największych na Śląsku. W 1881 roku jego właścicielem był Josef Augustyn. Przy młynie funkcjonował tartak i papiernia.

24. Kapliczka Matki Boskiej (zwana również zwyczajowo „Kapliczką na Kolonii”). Okoliczności i czas w którym została wzniesiona kapliczka znajdująca się w odległości kilkuset metrów na wschód od Dańca nie są jasne. W jej pobliżu pochowano ciała dwóch zabitych przez Rosjan żołnierzy niemieckich (w roku 1948 r. dokonano ekshumacji ciał i ponownego ich pochówku na cmentarzu) (pe).

25. Kapliczka-dzwonnica. Znajduje się ona w samym centrum wioski. Pierwotnie obiekt miał pełnić funkcję dzwonnicy i z takim przeznaczeniem został on zbudowany prawdopodobnie pod koniec XIX wieku. Dzwonnica powstała tuż przy wzniesionej już na przełomie XVIII i XIX wieku kapliczce.

26. Kapliczka Kozacka. Przy drodze wiodącej z Dańca do Dębskiej Kuźni znajduje się kamienna kapliczka upamiętniająca wydarzenia historyczne sprzed dwóch stuleci. Powstała ona prawdopodobnie w dobie wypraw napoleońskich, tj. około roku 1812 (pe).

27. Kapliczka św. Jona. Historia tej wymurowanej z cegły i przykrytej dachówką nie jest znana. Prawdopodobnie powstała ona w XIX wieku i

nazwana została przez mieszkańców Dańca „Kapliczką św. Jona”. Nazwa ta wiąże się z umieszczoną w jej wnętrzu figurką św. Jana Nepomucena. (pe).

28.Dom – świetlica ul. Ozimska 5

29. Szkoła ul. Utracka 8. Pierwsza szkoła daniecka zbudowana została w 1784 roku i była drewniana kryta gontem. Około 100 lat później wybudowano nową szkołę, która służyła do 1913 r. Trzecią szkołę i dom nauczyciela postawiono w 1913 r., została ona spalona, odbudowano ją w 1949 r.

30.Dom ul. Dąbrowicka 8

31.Dom ul. Dąbrowicka 9

Dąbrowice

32.Dom ul. Wiejska 10

33.Dom ul. Wiejska 16

34.Dom ul. Wiejska 20

35.Dom ul. Wiejska 33

36.Dom ul. Wiejska 35

37.Szkoła ul. Wiejska 49

38.Krzyż dziękczynny. Kamienny krzyż - wsparty na wymurowanym postumencie przypominającym formą nagrobek – usytuowany został przy ulicy Opolskiej w pierwszej dekadzie XX wieku. Na krzyżu widnieje data 28 grudnia 1905 r. – był to dzień tragicznej śmierci jednego z młodych mieszkańców wioski (pe).

39. Kapliczka-dzwonnica przy ul. Wiejskiej pomiędzy nr 33 i 35. Kapliczka pełniąca funkcję dzwonnicy pochodzi prawdopodobnie z połowy XVIII wieku. W jej wnętrzu umieszczono dzwon o średnicy 30 cm, który odlany został w 1777 r. we Wrocławiu. Na dzwonie widnieje wizerunek św. Józefa z Dzieciątkiem oraz inskrypcja zawierająca personalia darczyńcy („Fundator Johann Parusky”).

40.Krzyż przydrożny. Przy ulicy Wiejskiej, obok domu rodziny Walecko w Dąbrowicach, od kilku dziesięcioleci stoi kamienny krzyż przydrożny z towarzyszącym zespołem figur. Został on ufundowany w 1920 roku przez Józefa Walecko, jako wotum dziękczynne za święcenia kapłańskie dwóch księży wywodzących się z jego rodziny. Przedstawieniu krzyża towarzyszą dwie figury przedstawiające niewiasty płaczące nad ukrzyżowanym Chrystusem (pe).

Debie

41. Kościół parafialny rzym. – kat.p.w. Narodzenia NMP pomiędzy ul. Kościelną i Wiejską został zbudowany w latach 1909-10 w stylu neobarokowym. Od wieków ma tu miejsce kult NMP i kult św. Rocha. W środku znajduje się 400-letnia figurka z lipowego drewna przedstawiająca Matkę Boską z Dzieciątkiem.

42. Kapliczka św. Jana Nepomucena - skrzyżowanie ulic Raszowskiej i Wiejskiej. Znajduje się tam kamienna kapliczka zbudowana prawdopodobnie w XVIII wieku. Jak wynika z zapisów w księgach parafialnych, we wnętrzu kaplicy do 1869 r. znajdowała się drewniana, gotycka rzeźba z XV wieku, przedstawiająca postać Matki Boskiej z Dzieciątkiem.

43. Plebania ul. Wiejska 6

44. Dworek ul. Chrzastowicka 5

45. Dom ul. Parkowa 1

46. Dom Myśliwski Górniczego Koła Łowieckiego w Zabrze ul. Parkowa 1

47. Aleja parkowa (pomiędzy Dębem a Dąbrowicami)

48. Obora ul. Parkowa 1

49. Chlew ul. Parkowa 1

50. Dom ul. Wiejska 21

51. Młyn wodny ul. Wiejska 25

52. Spichlerz ul. Wiejska 25

53. Dawna piekarnia ze sklepem ul. Wiejska 10

54. Dom ul. Wiejska 16

55. Dom ul. Wiejska 50A

56. Dom ul. Wiejska 27

57. Dom ul. Wiejska 28

58. Dom ul. Wiejska 29

59. Dom ul. Wiejska 71

60. Krzyż na placu kościelnym. Obelisk w kształcie krzyża stojący na placu kościelnym jest pamiątką konsekracji nowo wybudowanego kościoła. Wydarzenie to miało miejsce w 1911 r. (pe).

61. Kapliczka Gietrzwałdzka. Plac kościelny w Dębku zdoobi kaplica, która powstała w 1879 r. z inicjatywy tutejszego proboszcza, księdza Karola Wątróbki. Obiekt ten nazwę swą zawdzięcza swojemu formalnemu

pierwowzorowi architektonicznemu, który znajduje się w Gietrzwałdzie. Wewnątrz „małej świątyni” umieszczono figurę Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej, która wykonana została na zamówienie parafii w jednej ze słynnych pracowni artystycznych w Monachium. Uroczyste poświęcenie obiektu sakralnego odbyło się 22 czerwca 1879 r. (pe).

Dębska Kuźnia

62. Kościół rzym. – kat. p.w. św. Anny i św. Jadwigi przy ul. Wiejskiej 43a. Kościół powstał według projektu Jana Kotuli w latach 1978-1981 w stylu nowoczesnym a poświęcono go w 1981r. Powstał tu też nowy cmentarz (pe).
63. Kapliczka św. Jana Nepomucena. Murowana kapliczka w kształcie słupa znajduje się na skrzyżowaniu ulic Wiejskiej i Danieckiej. Ta pochodząca z połowy XIX w. mała architektura w kształcie słupa w 2005 r. zyskała w wyniku odrestaurowania nowy blask (pe).
64. Kapliczka dzwonnica Najświętszej Marii Panny przy ul. Kolonia pomiędzy posesją nr 16 a 18. Kapliczka z dzwonnica powstała w 1928 r. dzięki prywatnym fundatorom – Paulinie i Józefowi Staschom. Grunt pod budowę tego sakralnego obiektu ofiarował Karol Pasoń. Jednym z głównych powodów wzniesienia kaplicy z dzwonnica w tym miejscu była podobno słaba słyszalność dźwięku dzwonu z kapliczki św. Anny. Wewnątrz kapliczki znajduje się figura Marii - Immakulaty, tj. Matki Chrystusa w koronie z dwunastu gwiazd.
65. Kapliczka św. Anny – dzwonnica. Obiekt ten pochodzi prawdopodobnie z końca XVIII lub początku XIX wieku. Zbudowana została przez mieszkańców *Rybitwy* (obecnie ul. Podstawie), kaplica znajdująca się na skrzyżowaniu ulic: Wiejskiej, J. Krasickiego i Podstawia. Jest to budowla czterokondygnacyjna, przy czym każda z kondygnacji pochodzi najprawdopodobniej z innego okresu, bowiem różni się materiałem, z którego zbudowano poszczególne jej segmenty.
66. Stara szkoła ul. Krasickiego 5 z 1913 r. – dzisiejsze przedszkole.
67. Budynek gospodarczy ul. Krasickiego 5
68. Dom ul. Kolonia 8
69. Dom ul. Wiejska 3

- 70.Stodoła ul. Wiejska 3
- 71.Dom ul. Wiejska 3A
- 72.Stodoła ul. Wiejska 3A
- 73.Dom ul. Wiejska 2
- 74.Stodoła ul. Wiejska 2
- 75.Dom ul. Wiejska 5
- 76.Dom ul. Wiejska 5A
- 77.Stodoła ul. Wiejska 5A
- 78.Dom ul. Wiejska 4
- 79.Stodoła ul. Wiejska 4
- 80.Dom ul. Wiejska 12
- 81.Dom ul. Wiejska 14
- 82.Dom ul. Wiejska 15
- 83.Dom ul. Wiejska 16
- 84.Dom ul. Wiejska 19
- 85.Dawna karczma ul. Krasickiego 4
- 86.Budynek gospodarczy młyna wodnego ul. Krasickiego 6
- 87.Młyn wodny ul. Krasickiego 6
- 88.Dom przy młynie ul. Krasickiego 6
- 89.Dawny pałacyk ul. Wolności 3
- 90.Stodoła ul. Daniecka 1
- 91.Dom ul. Daniecka 2
- 92.Dom ul. Daniecka 2A
- 93.Stodoła ul. Daniecka 2A

Lędziny

94. Kościół rzym. – kat. p.w. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych u zbiegu ul. Ozimskiej z ul. Szkolną powstał w 1854 r. Stanowi on dziś filię kościoła zbudowanego pod koniec XIX w. w Chrzastowicach.
95. Krzyż na placu kościelnym w Lędzinach. Zgodnie z przekazami najstarszych mieszkańców Lędzin, krzyż na placu kościelnym może pochodzić z początku XX w. Został on uroczystie poświęcony przy licznym udziale wiernych, w 1904 r., poświęcenie nowego krzyża nastąpiło przez miejskiego proboszcza Abramskiego. Na krzyżu umieszczone były inskrypcje w języku niemieckim oraz polskim, jednak w trakcie ostatniej renowacji zostały uszkodzone (pe).

96. Kapliczka przydrożna. Kapliczka znajdująca się przy drodze nieopodal kościoła, na terenie posesji państwa Gonsior, wyznacza z dużą dokładnością centrum wsi. Według relacji rodziny Gonsior, kapliczka została wzniesiona prawdopodobnie przed 1875 rokiem. Do lat 60. ubiegłego stulecia w kapliczce znajdowała się zabytkowa rzeźba Matki Boskiej, padła ona jednak łupem złodziei i zastąpioną ją inną, również drewnianą figurą Matki Boskiej (pe).

97. Szkoła ul. Szkolna 2

98. Dom ul. Ozimska 18

99. Zabudowania gospodarcze ul. Ozimska 18

100. Dom ul. Ozimska 20

101. Zabudowania gospodarcze ul. Ozimska 20

102. Dom ul. Ozimska 32

Falmirowice

103. Kapliczka-dzwonnica. Mieszkańcy Falmirowic swoją kapliczkę – dzwonnice wzniesli w 1920 r. jako wotum w podzięce za ocalenie krewnych, którym udało się wrócić z frontów pierwszej wojny światowej. Na zewnętrznych ścianach kaplicy znajdują się obrazy, które przedstawiają św. Józefa, św. Izydora oraz scenę Zwiastowania (pe).

104. Kapliczka św. Barbary. Z opowieści najstarszych mieszkańców Falmirowic wynika, że kapliczka św. Barbary stała niegdyś na leśnej drodze. W końcu kapliczka trafiła na posesję rodziny Joniec, gdzie po niewielkiej przebudowie i restauracji została poświęcona przez księdza Franciszka Spillę (pe).

105. Dom ul. Wiejska 4

106. Dom ul. Wiejska 12

107. Dom ul. Wiejska 30

108. Dom ul. Wiejska 39

Niwki

109. Pamiętkowy kamień znajdujący się za wsią w kierunku Opoła, po prawej stronie szosy (obok lasu) upamiętnia zamordowanego w tym miejscu Rochusa Nowaka w 1928 r. (pe).

110. Dzwonnica (słup dzwonnicy). Na tle okolicznych kapliczek wyróżnia się słup dzwonnicy usytuowany obok domu mieszkańców Niwek, rodziny Palmer, który prawdopodobnie został wzniesiony w 1896 r. (pe).
111. Krzyż przy skrzyżowaniu. Jednym z najstarszych obiektów o funkcji wotywniej na terenie Niwek jest kamienny krzyż z 1770 r. Jak wynika z zasłyszanych w okolicznych domostwach opowieści krzyż ten ufundowała Maria Lalicek (pe).
112. Kapliczka na skrzyżowaniu. Ten obiekt z gatunku małej architektury sakralnej nazywany „kapliczką na skrzyżowaniu” zbudowany został około roku 1850. Kapliczka upamiętnia miejsce lokalizacji pierwszego - służącego wszystkim mieszkańcom osady - ujęcia wody. Powstała ku pamięci założyciela osady – leśniczego Johana Templera. Do roku 1945 wewnątrz kapliczki znajdowała się rzeźba przedstawiająca Jana Chrzciciela, która była prawdopodobnie dziełem jednego z lokalnych artystów. Statua została zniszczona, na jej miejscu umieszczono rzeźbę Matki Boskiej (pe).
113. Remiza strażacka na skrzyżowaniu ul. Wiejskiej
114. Dom ul. Wiejska 8
115. Dom ul. Wiejska 14
116. Budynek gospodarczy ul. Wiejska 14
117. Dawna szkoła ul. Wiejska 17
118. Leśniczówka ul. Wiejska 22
119. Dom ul. Wiejska 26
120. Dom ul. Wiejska 28
121. Dom ul. Wiejska 35
122. Dom ul. Wiejska 38
123. Zabudowania gospodarcze ul. Wiejska 38
124. Dom ul. Wiejska 40
125. Dom ul. Wiejska 42
126. Zabudowania gospodarcze ul. Wiejska 42
127. Dom ul. Wiejska 44
128. Zabudowania gospodarcze ul. Wiejska 44
129. Dom ul. Wiejska 45
130. Zabudowania gospodarcze ul. Wiejska 45
131. Dom ul. Wiejska 47
132. Dawna karczma ul. Wiejska 27
133. Dom ul. Wiejska 25

Suchy Bór

134. Kościół rzym. – kat. ku czci Podwyższenia Krzyża powstał z inicjatywy proboszcza Ernesta Kubonia w 1982 roku. Mieszkańcy Suchego Boru wybudowali kościół przebudowując w tym celu stolarnię Jończyka (pe).
135. Tartak istniejący na terenie Suchego Boru powstał w 1901 roku, także wtedy powstała tu stacja kolejowa i bocznica. Tartak założyli Friedrich Stelling i kolonista Giesa. Zmieniał często właściciela, dopiero kupiec Berthold Winkler prowadził go aż do końca II wojny światowej. Podczas tej wojny pracowali tu między innymi jeńcy angielscy (pe).
136. Mogiły poległych. W pobliżu Suchego Boru znajduje się miejsce, gdzie mieszkańcy tej wsi pogrzebali swoich bliskich i przodków. Aleja lipowa przedziela mogiły na dwie duże kwatery. Cmentarz otacza ceglane ogrodzenie. Stoi tu pomnik poległych i pomordowanych z I i II wojny światowej: w osobnej mogile spoczywają siostry zakonne. Z I wojny światowej nie powróciło 13 żołnierzy, zaś podczas II wojny zginęło 47 osób. Pomnik jest więc ich symboliczną mogiłą (pe).
137. Kapliczka Dzięczyna. Na posesji przy ulicy Pawlety 42 stoi kapliczka, która powstała tuż po pierwszej wojnie światowej. Budowniczym tej „małej świątyni” był jeden z mieszkańców Suchego Boru, który w owym czasie został wysłany na front. Przed wymarszem na wojnę złożył on obietnicę, że jeśli wróci z wojny cały i zdrowy, z wdzięczności za ocalone życie postawi kapliczkę na cześć Matki Boskiej. Budowla jest dowodem na to, że dane mu było wywiązać się z przyrzeczenia (pe).
138. Kapliczka przy sanatorium. Obiekt ten znajduje się nieopodal tutejszego sanatorium i jest datowany na 1935 rok. Za jej fundatora uchodzi budowniczy sanatorium Świtła. Zdając urząd budowniczego i rozstając się z dotychczasowym miejscem pracy, chciał on pozostawić po sobie namacalny ślad w postaci pomnika (pe).
139. Kapliczka-dzwonnica. Data jej powstania jest nieznana. Wcześniej kapliczka była drewniana, jednak w latach 20-tych XX wieku, podczas budowy strażnicy straży pożarnej w Suchym Borze, została rozebrana. Na jej miejscu powstała kapliczka murowana, z cegły klinkierowej.

140. Dom ul. Pawlety 1
141. Leśniczówka ul. Pawlety 2
142. Stodoła ul. Pawlety 2
143. Dom ul. Pawlety 5
144. Gospoda ul. Pawlety 15
145. Dom ul. Pawlety 38
146. Szkoła ul. Pawlety 53
147. Stodoła ul. Pawlety 53
148. Remiza OSP ul. Pawlety 66A
149. Dawna szkoła ul. Pawlety 68
150. Dom ul. Grudzicka 1
151. Szkoła z częścią mieszkalną ul. Szkolna 2

2.4. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA WYBRANYCH ZABYTKÓW Z GMINY CHRZĄSTOWICE

Chrząstowice, kaplica cmentarna

Chrząstowice, budynek, ul. Dworcowa 15

Chrzastowice, plebania przy kościele parafialnym, ul. Szkolna 3

Dębska Kuźnia, szkoła ul. Krasickiego 5

Chrzastowice, Kościół parafialny
ul. Szkolna 3

Dębska Kuźnia, kapliczka ul. Krasickiego

Dębska Kuźnia, stodoła ul. Daniecka 1

Dębska Kuźnia, zabudowania z murem pruskim

Dębska Kuźnia, młyn (obecnie tartak) ul. Krasickiego 6